

10. Bontis N. Assessing knowledge assets: a review of the models used to measure intellectual capital // International Journal of Management Reviews. 2001. №3. 41—60

11. Лукичев, М.Р. Салихов // Менеджмент в России и за рубежом. – 2006. - №2. [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://www.dis.ru/library/manag/archive/2006/4/4536.html>

12. Грицуленко С.І. Інтелектуальний потенціал в інноваційній моделі розвитку оператора зв'язку: автореферат дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. / С.І. Грицуленко. Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова. Одеса. - 2008. – 35с.

13. Дикань В.Л. Комплексна методика визначення рівня економічної безпеки, оцінки

ризиків та ймовірності банкрутства підприємства: Монографія // В.Л. Дикань, І.Л. Назаренко. Харків: УкрДАЗТ, 2011. – 142 с.

14. Козырев А.Н., Макаров В.Л. Оценка стоимости нематериальных активов и интеллектуальной собственности. – М.: Интерреклама, 2003. – 352с.;

15. Леонтьев Б.Б. Цена интеллекта. Интеллектуальный капитал в российском бизнесе. – М.: Акционер, 2002. – 200с

16. Булыга Р.П. Использование концепции интеллектуального капитала в методологии оценки бизнеса /Р.П. Булыга [Електронний ресурс]. Режим доступу:

http://auditfin.com/fin/2003/3/fin_2003_03_rus_04_02_Bulyga/fin_2003_03_rus_04_02_Bulyga.asp

Аннотация. В статье исследованы и систематизированы существующие методики оценки интеллектуального капитала предприятия и разработана методика оценки уровня интеллектуального капитала линейных предприятий железнодорожного транспорта с учетом специфики их деятельности.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, линейные предприятия, методика оценки интеллектуального капитала, интегральный показатель.

Summary. In the article researched and systematized the existing methodology for assessing intellectual capital of the company and developed a method of assessing the level of intellectual capital of linear rail transport enterprises, taking into account the specifics of their activities.

Keywords: intellectual capital, the linear enterprises, technique of an estimation of the intellectual capital, integrated indicator.

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Боровик Ю.Т.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Шраменко О.В.

УДК 332.142.6

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Одаренко Т.Є., к.е.н., доцент (ХНАМГ)

У статті систематизовані основні екологічні аспекти аналізу господарської діяльності будівельного підприємства. Визначені екологічні складові показників господарської діяльності будівельних підприємств.

Ключові слова: *аналіз господарської діяльності, будівельні підприємства, інвестиційна діяльність, навколишнє середовище, екологічні аспекти, еколого-економічний аналіз.*

Постановка проблеми. Структурне реформування економіки України значно актуалізувало необхідність пошуків нових підходів до формування механізмів саморозвитку національної економіки. Одним з ключових напрямків подальшого розвитку держави є створення передумов комплексного вирішення соціально-економічних і екологічних проблем розвитку регіонів і окремих

галузей. Будівельна галузь має як спільні, так й особливі риси поєднання зазначених проблем.

Економічний аналіз діяльності будівельного підприємства має комплексний характер у тому випадку, коли об'єктом аналізу є всі сфери діяльності: виробнича, фінансова, соціальна, інвестиційна й екологічна. Значимість аналізу екологічних аспектів діяльності підприємства у взаємозв'язку з фінансовими й економічними показниками обумовлена особливою

роллю інвестиційно-будівельної сфери для соціально-економічного розвитку регіону й формування містобудівного середовища життєдіяльності. Актуальним завданням є розробка методики еколого-економічного аналізу діяльності підприємств інвестиційно-будівельного комплексу регіону, системотворчим елементом якого є будівельні підприємства. Екологічні аспекти виробничих процесів створення будівельної продукції повинні бути інтегровані в усі компоненти комплексного аналізу господарської діяльності будівельних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науковій літературі суперечності соціально-економічних і екологічних аспектів будівельної діяльності достатньо повно проаналізовані в роботах П. Бубенка, Б. Данилишина, С. Дорогунцова, В. Семиноженка, А. Федорищевої та інших вчених [1-4].

Виділення не вирішених частин загальної проблеми. Найбільш дослідженим й досить повно представленим в навчальній і науково-методичній літературі є аналіз виробничо-господарської й фінансової діяльності підприємства. Еколого-економічний аналіз має фрагментарний, епізодичний характер. Як правило, основна увага приділяється аналізу впливу на стан навколишнього середовища, аналізу екологічних платежів, ефективності природоохоронних заходів. Разом з тим, в останні роки особливо чітко стали проявлятися тенденції, важливі для розвитку інвестиційно-будівельної сфери. До них можна віднести:

- вплив екологічної складової на конкурентоспроможність;
- посилення соціально-екологічної відповідальності будівельного бізнесу перед суспільством;
- підвищення ролі інвестиційного проектування в створенні енерго- і ресурсозберігаючих об'єктів.

Мета статті – дослідження проблеми екологічних складових оцінювання результатів господарської діяльності будівельних підприємств.

Виклад основного матеріалу. У цілому, еколого-економічний аналіз діяльності будівельного підприємства являє собою засіб дослідження еколого-економічних взаємодій, що виникають у процесі створення кінцевої будівельної продукції. Це створює основу для розробки планів і програм, прийняття управлінських рішень, що забезпечують здійснення екологічно прийнятної інвестиційно-будівельної діяльності в регіоні відповідно до екологічних імперативів розвитку.

Методика досліджень заснована на інтеграції екологічних аспектів комплексного аналізу фінансово-господарчої діяльності підприємства, що поєднує вивчення інвестиційних проектів, дослідження головних характеристик продукції (робіт),

використання виробничих ресурсів, аналіз поточних витрат, оцінку фінансового стану.

Розглянемо зазначені аналітичні складові окремо.

Екологічна складова аналізу *інвестиційної діяльності* включає:

- аналіз і оцінку еколого-економічної ефективності інвестиційних проектів;
- аналіз і оцінку ефективності природоохоронних заходів;
- аналіз складу й структури природоохоронних інвестицій;
- аналіз і оцінку екологічних ризиків.

Невід'ємним компонентом аналізу продукції є аналіз впливу виробничих процесів створення будівельної продукції на стан навколишнього середовища. При цьому основним методологічним принципом є аналіз і оцінка екологічного життєвого циклу будівельної продукції, що визначає структуру аналізу по основних суб'єктах інвестиційно-будівельного комплексу регіону, які забезпечують створення, експлуатацію й утилізацію будівельної продукції. Аналіз припускає, по-перше, виявлення джерел негативного впливу; по-друге, характеристики впливів по видах і об'єктах; по-третє, визначення наслідків негативного впливу як явних, так і прогнозованих. Мова йде про такі основні напрямки:

- аналіз впливу на природно-ресурсну базу регіону;
- аналіз техногенних впливів на атмосферу, гідросферу, ґрунт і т.д.;
- аналіз впливу на соціум.

Система показників, що характеризують зміну природно-ресурсної бази регіону включає обсяги запасів нерудних корисних копалин; ступінь вилучення природної сировини; обсяги вилучених природних ресурсів, призначених для використання в будівництві; площа порушених земель; площа території під забудову; використання земельних ресурсів по площі як полігони для поховання відходів; скорочення території, сприятливої для розміщення рекреаційних зон.

Аналіз техногенних впливів на навколишнє середовище проводиться за даними статистичної звітності, проектною й іншою оперативною інформацією. Зміст аналізу залежить від призначення будівництва, виду виробленої продукції, ступеню зміни ландшафту, ущільнення ґрунту, зміни русла рік, гідрогеологічних режимів і площі підтоплених територій. В якості узагальнюючих показників розраховуються:

- темпи зростання викидів ґрунту, відходів;
- співвідношення величини викидів (відходів) і обсягів виробленої продукції (виконаних будівельно-монтажних робіт);
- показники забруднення атмосфери (гідросфери, ґрунту).

Аналіз впливу на соціум проводиться за проектними даними, за підсумками вивчення

суспільної думки, а також з урахуванням оцінок експертів. Основними показниками та якісними характеристиками є наступні:

- зміни рівня захворюваності;
- чисельність працівників, зайнятих у шкідливих умовах праці;
- естетичні втрати як результат будівельних робіт;
- підвищення соціальної й психологічної напруженості (зростання кількості протестів, звернень громадян);
- наявність тимчасових незручностей і підвищеної небезпеки;
- міграція населення;
- моральна шкода;
- зміна якості й умов життя.

Аналіз екологічності будівельної продукції припускає дослідження визначальних факторів, до яких належать:

1. Екологічність містобудівного проектування.
2. Екологічність інженерних вишукувань.
3. Екологічність будинків і споруд, житлового середовища. Екологічність житлових і суспільних будинків визначається їхньою здатністю забезпечити комфортні й безпечні умови для людини й стану екологічних систем, є обов'язковою умовою якості життя. Основними факторами, що визначають екологічність житла є:

- об'ємно-планувальні рішення (висота й площа приміщень; планувальне рішення квартир; поверховість; використання підземного простору; орієнтація будинків у просторі; енергозберігаючі архітектурно-планувальні розв'язки);
- конструктивні рішення (матеріал обгороджуючих конструкцій; екологічно доцільні конструктивні схеми будинків з високим рівнем теплозахисту, шумозахисту; біопозитивні будинки);
- мікроклімат житла;
- екологічність житлового середовища поблизу житлового будинку, яка визначається наступними характеристиками: шумовий режим; рівні вібрації;

електромагнітні поля; радіаційний, біологічний вплив; наявність геопатогенних зон; естетичне (візуальне) сприйняття житлової забудови;

- благоустрій і озеленення навколишньої території;
- безпека організації прибудинкової території.

4. Екологічність будівельних матеріалів і виробів. Мікроклімат житла залежить від якості застосовуваних обробних матеріалів і конструкцій. Екологічна безпека будівельних матеріалів, виробів і конструкцій означає здатність їх забезпечувати комфортні умови проживання людини та не виявляти на його здоров'я й стан екосистем негативного впливу.

5. Екологічність інженерно-технічних рішень (екологічно безпечні інженерні мережі, устаткування; енерго- і ресурсозберігаючі інженерні системи, устаткування, технології).

Висновки. Визначення економічної ефективності заходів охорони навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів належить до особливих завдань державного регулювання економіки.

Вкрай важливим є створення максимально сприятливих умов для впровадження енергозберігаючих технологій, запровадження стимулів для надходження інвестицій, податкових стимулів для енергозберігаючих проектів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бубенко П. Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку. Монографія. – Х.: ХНАМГ, 2008. – 295 с.
2. Данилишин Б. Економіка України: життя після кризи? // Дзеркало тижня. – 2009. - №1. – С. 8.
3. Дорогунцов С.І., Федорищева А.М. Сталість розвитку еколого-економічного потенціалу України та її регіонів // Економіка України. – 1996. - №7. – С. 4-7.
4. Семиноженко В.П., Данилишин Б.М. Новий регіоналізм. – К.: Наукова думка, 2005. – 153 с.

Анотація. В статтю систематизовані основні екологічні аспекти аналізу господарської діяльності строительного підприємства. Визначені екологічні складові показателі господарської діяльності строительных підприємств.

Ключевые слова: анализ хозяйственной деятельности, строительные предприятия, инвестиционная деятельность, окружающая среда, экологические аспекты, эколого-экономический анализ.

Summary. The basic ecological aspects of economic of a build enterprise analysis are systematized in the article. The ecological constituents of economic performance of build enterprises indicators are certain.

Keywords: economic analysis, build enterprises, investment activity, environment, ecological aspects, ekologo-ekonomicheskij analysis.

*Рецензент д.е.н., професор ХНАМГ Ачкасов А.С.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*